

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kunta - maakunta - valtio Yhteistyömallit ja johtaminen

Sinikka Salo

HLT, EHL, Sote-muutosjohtaja

17.1.2018

Lainsäädäntö

Hallinto

Asukas/
Asiakas

Moniammatillinen ja laaja-alainen yhteistyö

Julkisen vallan vastuu ja yhteistyö

- Julkisella vallalla perustuslaillinen velvoite edistää hyvinvointia ja osallisuutta sekä terveyttä
- Julkisella vallalla selvä velvoite huolehtia perusoikeuksien - mukaan lukien sosiaaliset perusoikeudet - yhdenvertaisesta toteuttamisesta ja edistää yhdenvertaisuutta
- Julkisen vallan järjestämisvastuu ja tuotantovastuu
- Perustuslaki ei edellytä, että julkinen valta yksin tuottaa kaikki sote-palvelut; laaja yhteistyö ja monituottajuus
- Julkisella tuotannolla turvataan perusoikeuksien toteutuminen
- 'Jokaiselle ihmiselle luodaan edellytykset toimia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä'

Työnjako kunta-maakunta-valtio

Kunnat

Paikallisen osallistumisen, demokratian ja elinvoiman yhteisöjä, jotka hoitavat asukkaiden päättämiä itsehallintotehtäviä ja laissa säädettyjä paikallisia tehtäviä.

- Osaaminen ja sivistys
- Terveys ja hyvinvointi
- Liikunta ja kulttuuri
- Nuorisotoimi
- Paikallinen elinkeinopolitiikka
- Maankäyttö ja rakentaminen

Maakunnat

- Sosiaali- ja terveydenhuolto
- Hyvinvoinnin ja terveyden sekä turvallisuuden edistämisen asiantuntija
- Pelastustoimi
- Ympäristöterveydenhuolto
- Aluekehittäminen

- Alueiden käytön ja rakentamisen ohjaus
- Työ- ja elinkeinopalvelut
- Liikennejärjestelmäsuunnittelu ja joukkoliikenteen alueellinen suunnittelu
- Maaseudun kehittäminen ja lomituspalvelut

Valtio

- Oikeusvaltion ylläpito ja kehitys
- Perusoikeuksien turvaaminen ja arviointi

- Turvallisuustehtävät
- Valtakunnalliset ja kv-tehtävät
- Yleinen edunvalvonta

Maakunnan johtaminen

- Maakunnan tehtävät
- Monitoimijaisuus - hallinta - ekosysteemi
- Maakunnan konsernijohtamisen välineet
  - maakuntastrategia
  - palvelustrategia - sote
  - palvelulupaus
  - maakuntaohjelma (aluekehitys)
  - sopimukset, tuottajien korvaukset
  - maakunnan hyvinvointikertomus

Muutoksessa olennaista

- Kuntien ja maakunnan yhteistyön rakentaminen
- Maakunnan järjestäjän vahva rooli
  - => yksilön tasolle menevä palveluiden integraation varmistaja
  - => yksilön oikeuksien turvaaja
- Modernin järjestämistoiminnon perustaminen
- Tietointegraatio ja tiedolla johtamisen rakentaminen
- Palveluiden integraatio käyttäjän näkökulmasta
  - => ei ole vain tuotannollista integraatiota ja hallinnollista integraatiota

Tietointegraatio
on
palveluintegraatio
n perusta.

PALVELUJEN INTEGRAATIO

STM / 10/2017

Perus- ja
erityistason yhteistyö

Sujuvat palvelukokonaisuudet
oikea-aikaisesti

Laadukkaat,
riittävän lähellä
olevat palvelut

Asiakas osallistuu ja
valitsee

Järjestäjä vastaa siitä, että asiakas saa
vaikuttavia ja yhteensovitettuja palveluja
kaikilla tasoilla.

Tuottajat noudattavat
maakunnan palvelu-
kokonaisuuksia

Paljon palveluita käyttäville
ohjausta ja asiakassuunnitelma

Kaikki rahoitus
maakunnan kautta

Sote-keskuksiin jalkautuvia
sosiaalipalveluja
maakunnan liikelaitokselta

Potilas- ja asiakastieto
siirtyy sujuvasti

Palveluintegraatio ylittää
yksityisen ja julkisen
sekä eri sektoreiden
rajat.

Järjestäjän tueksi:
<http://alueuudistus.fi/jarjestamisen-kasikirja>

17.1.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö

Palvelut ihmisen tarpeen mukaan - eri tavoin toteutettuna

Toimipisteissä tarjottavia sosiaali- ja terveyspalveluja täydennetään uudentlaisilla lähipalveluilla:

Enemmän digitaalisia palveluja ja neuvontaa hyvinvoinnin tueksi

Palveluja kotiin:
- neuvolan perhetyöntekijät
- iäkkäiden palvelut
- hätätilanteessa ensihoito

Liikkuvat palvelut esim. hammaslääkäribussi

Innostava elinvoimakunta

KUNNAT EDISTÄVÄT HYVINVOINTIA JA TERVEYTTÄ

STM 31 / 08 / 2017

Mahdollisuus osallistua itseään ja omaa yhteisöään koskevaan päätöksentekoon

Elinkeinotoimi,
yritykset

Järjestöt

Kaavoitus

Varhaiskasvatus
ja koulutus

Liikenne,
asuminen,
ympäristö

Liikunta,
vapaa-aika,
nuorisotoimi

Kulttuuri

Ravitsemus

?

Osallisuus mielekkäässä ja omia yhteisöjä palvelevassa tekemisessä

Kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät ja rakenteet (järjestämislaki 7 §)

- **Seuraa** asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin
- **Raportoi** kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain
- **Valmistelee** valtuustolle **hyvinvointikertomuksen** kerran valtuustokaudessa
- **Asettaa tavoitteet ja toimenpiteet** hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuen
- **Toteuttaa** päätösten vaikutusten **ennakkoarviointia**
- **Nimeää vastuutahot** hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen
- Tekee **yhteistyötä** maakunnan ja muiden kunnassa toimivien tahojen kanssa (ml. järjestöt)

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN ON YHTEINEN TEHTÄVÄ

STM 31 / 002 / 2017

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen maakunnan poikkihallinnollisessa johtamisessa

Maakuntastrategia (Maakuntalaki 35 §)

Rakenteet ja toimintamallit (Järjestämislaki 8 §)

- Päätösten vaikutusten ennakoarviointi eri väestöryhmien hyvinvointiin ja terveyteen
- Tavoitteiden sekä toimenpiteiden ja vastuutahojen määrittely
- Alueellisen hyvinvointikertomuksen valmistelu yhteistyössä alueen kuntien kanssa
- Yhteistyö ja alueen kuntien asiantuntijatuki

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen osana sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita

- Ehkäisevät sosiaali- ja terveystalvelut
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen korjaavissa sote-palveluissa
- Erityisesti huomioitava ”yhdyspinnoilla” olevien palvelujen toteutuminen - kuntien ja järjestöjen kanssa yhteistyössä toteutettavat palvelut

Maakuntien tehtävät osallisuuden edistämässä

- Viestintä palveluista ja niissä tapahtuvista muutoksista
- Asukkaiden ja asiakkaiden mielipiteiden selvittäminen päätöksenteon ja palveluiden suunnittelun pohjaksi
  - asukas- ja asiakasraatien sekä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksien järjestäminen
  - asiakaspalautteen keruu
  - asukkaiden, asiakkaiden, järjestöjen ja yhteisöjen oma-aloitteisen asioiden suunnittelun tukeminen
  - digitaalisten menetelmien kehittäminen asiakkaiden osallistamiseksi
- Palveluketjujen asiakaslähtöisyyden toteutumisen seuranta

Järjestöt hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyökumppanina

- Järjestöillä ja yhteisöillä monipuoliset mahdollisuudet toimia omien tavoitteidensa mukaisesti
  - palvelujen tuottamisen ja yleishyödyllisen toiminnan erottaminen.
- Maakunnan ja kunnan yhteistyö muiden julkisten toimijoiden ja yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa
- Kunnat voivat jatkossakin tukea järjestöjä
- Järjestöjen roolia ja toimijaverkoston muodostumista sote- ja maakuntauudistuksessa tuetaan STEAn Järjestö 2.0 -avustusohjelmalla - joka maakunnassa järjestöjen ja maakunnan yhteistyön koordinaattori

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannusteet ja ohjaus

Kuntien Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa
Maakuntien Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin

Maakuntien rahoitus

VALTION RAHOITUKSEN MÄÄRÄYTYMINEN

89%

TARVE-
PERUSTEINEN
RAHOITUS

85,687%

Ikärakenne ja palvelutarve

1,500%

Asukastiheys

1,400%

Vieraskielisyys

0,300%

Kaksikielisyys

0,113%

Saaristoisuus

10%

ASUKASLUKU-
PERUSTEINEN
RAHOITUS

1%

HYTE-
RAHOITUS

Toimeenpanon tuki - hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

HYTE-työpaja Etelä-Pohjanmaa 2017

Vuoden 2018 toimeenpanon tuen painopisteet - syksyn 2017 aluekierroksen pohjalta

- Yhdyspinnalla olevien palveluiden valmistelun tuki
- Kuntien ja maakuntien hyvinvointijohtamisen rakenteiden ja alueellisten yhteistyörakenteiden muodostaminen
- Hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämisen tietopohja ja tiedollajohtamisen käytäntöjen kehittäminen

Kärkihankkeet

HALLITUKSEN
REFORMI

Kärkihankkeista voimaa toimeenpanoon

- Maakunnat mukana muutostyössä: muutosagentit (LAPE ja I&O) ja alueelliset kokeiluhankkeet
- Toiminnallisten uudistuksen toteuttamiseksi (Lape, Ikäihmiset & Omaishoitajat, OTE (osatyökykyiset), PASI (mm. valinnanvapaus-kokeilut), Hyvien käytäntöjen juurruttaminen)
- Yhteistyön systemaattinen tiivistäminen kärkihankkeiden vastuu- ja avainhenkilöiden sekä sote- ja maakuntauudistuksen alueellisten valmistelijoiden välillä
- Digitalisaatiolla muutetaan aidosti toimintaa

Lape-kärkihankkeen ehdotuksia

- Elämänkaari- johtaminen tukemaan asiakaslähtöisyyttä
  - lasten ja nuorten sote -> maakunta-> kunta
  - työkäisten sote -> maakunta
  - ikäihmisten sote -> maakunta
- SOTE- viestintä, ohjaus ja sitä tukeva tiedontuotanto tukemaan elämänkaarijohtamista sekä maakunta-kunta- Si-Sote - kumppanuutta
  - kustannusten seuranta (JHS luokitukset)
  - hyvinvointi ym. mittarit (KUVA -TPA)
  - HYTE indikaattorit (kunta, maakunta)
  - hyvinvointiraportointi (maakunta/kunta)i

LAPE / TOIMIVA ARKI

-kehittämiskokonaisuudet

= LAPE-toteutus

TOIMINTAKULTTUURIN MUUTOS

Lapsiystävällinen maakunta ja kunnat, sitoutunut muutoksen johtaminen ja päätöksenteko, strategiat, uudet rakenteet, perhelähtöisyys, vaikuttavuus, osallisuus

VAKA + KOULU

= Hyvinvoiva kasvuyhteisö

Lapset puheeksi –keskustelut

Osallisuus

Yhteisöllinen oppilashuolto

Vanhemmuuden tuki

Vapaa-aika, harrastukset

Monimuotoiset perheet

Ennakoiva, universaali työ

PERHEKESKUS

Palveluohjaus

Palveluverkko, neuvolatyö

Vanhemmuuden tuki

LP-neuvonpidot

Sähköiset palvelut

Järjestöt, seurakunta

Lähiverkostot

Matala kynnyks

Osallisuus

ERITYIS- TASO

OT keskus

Lasten ja nuorten psykiatria

Lastensuojelun korjaava työ

Lastensuojelun kehittämistyö

Erikoissairaanhoido, somatiikka

Vammaisuus

Osallisuus

Pohjois-Pohjanmaan lastensuojelun toimintalukuja 2012-2015, LP-toimintamallin (LAPE-esityön) seuranta

(27 kuntaa; tästä puuttuvat Kempele, Kalajoki ja Merijärvi, joissa LP-toimintamalli käyttöön vasta 2017)

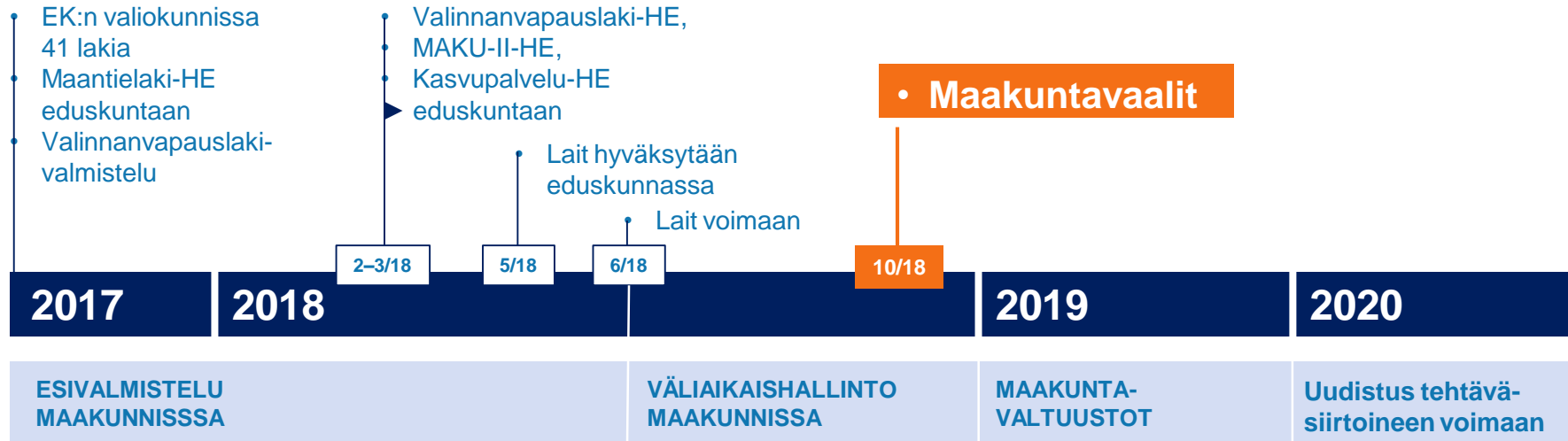

Vuosi	Lastensuojel u- ilmoitukset	Lastensuojel u- tarpeen selvitykset	Aloitetet asiakkuud et	Kiireellis en sijoitukse n päätökset	Avohuollon sijoitukset (sisältää myös jatkopäätöksi ä)	Huostaanotto hakemukset hallinto- oikeudelle
2012	5784	1765	1671	234	364	58
2013 (Maa- kunnallinentyö alkoi laajana)	7593	2186	2387	315	410	71
2014	6548	2282	2140	313	403	47
2015	5795	1798	1115	249	258	47
Muutos % 2013-2015 Muutos %	-24%	-18%	-53%	-21%	-37%	-34%
Muutos määrinä	-1798	-388	-1272	-66	-152	-24

Moniammatillinen ja laaja-alainen yhteistyö

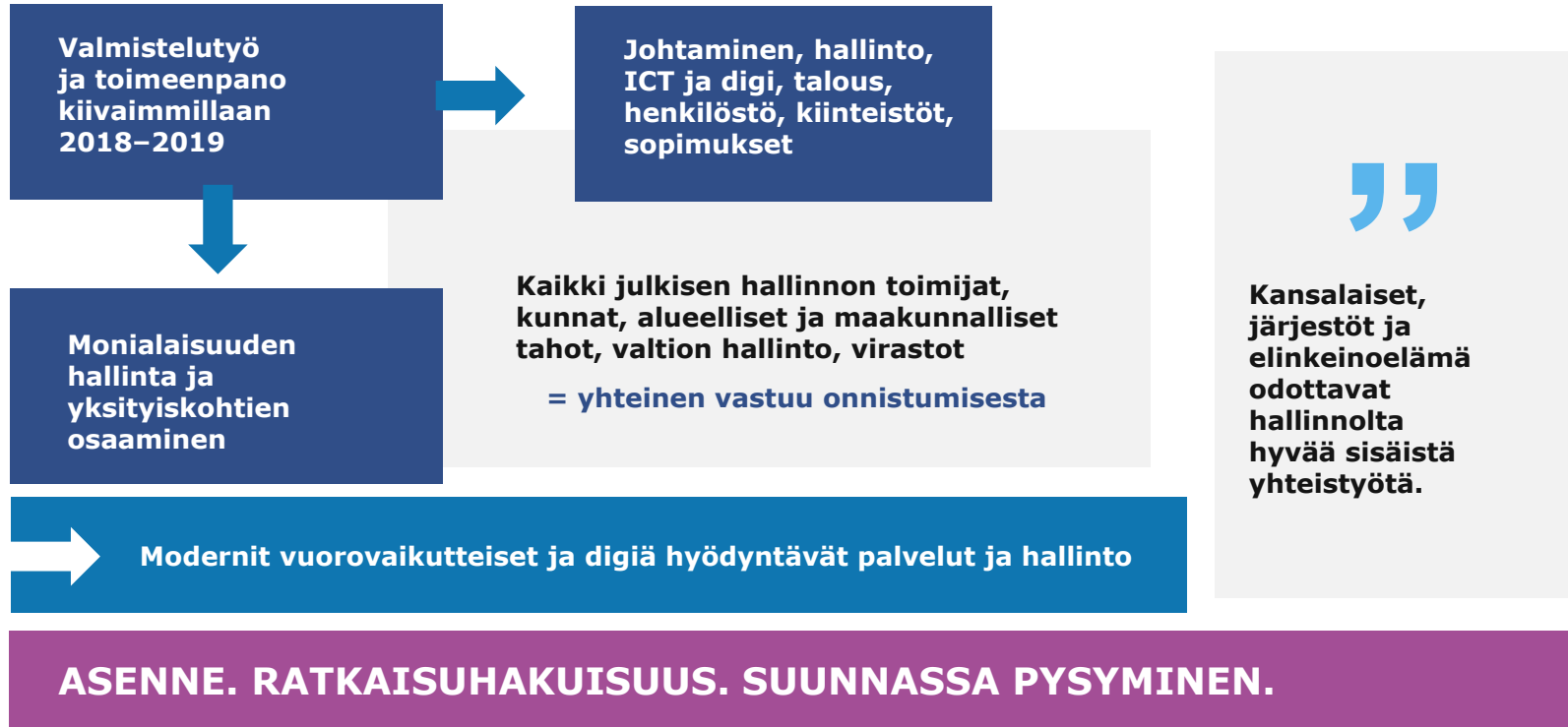
- Yksi lapsi, yhteinen suunnitelma : LAPE-hankkeeseen liittyvän moniammatillista tiedonhallintaa kehittävän työryhmän raportti
  - Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja 2017:36
  - <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3886-1>
- Yhteistoimijuus lapsen, nuoren ja perheen ja ammattilaisten kesken sekä lapsen, nuoren ja perheen näkemysten kunnioitus
- Laaja-alaisesti ja moniammatillisesti yhdessä lapsen, nuoren ja perheen kanssa laadittu yhteinen suunnitelma johtaa lapsen, nuoren ja perheen näkökulmasta toimivamman ja laadukkaamman avun ja tuen saamiseen

Miten maakunta- ja sote-uudistus etenee?

Pääsääntöisesti kaikissa maakunnissa valmistelu etenee: yhteistyö kunta - maakunta - valtio sekä vahvan monialaisen järjestäjän rakentaminen sekä katse sisältöihin tärkeitä

Miten onnistumme?

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

alueuudistus.fi
regionreformen.fi

Uutiskirjeiden tilaus:
alueuudistus.fi/uutiskirjeet

Twitter:
@SaloSinikka
@STM-Uutiset
#sote, #sote2019

Kiitos!

Lisädioja

Kuntien Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa

- Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 14 §

- Tarkoituksena korvata **kunnalle** asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvien tehtävien kustannuksia sekä kannustaa niihin
- Kerroin perustuu
  - peruskoulutukseen,
  - liikuntaan ja
  - kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamiseen
- Kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa
  - Kunnan toimintaa kuvaavat toiminnalliset indikaattorit (29 kpl)
  - Toiminnan tulosta ja aikaansaattua muutosta osoittavat tulosindikaattorit (8 kpl)
- Lisäosan suuruus noin 57 milj.€

Kuntien Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa - indikaattorit

- **Toimintaa kuvaavat indikaattorit**

- peruskoulut(10 indikaattoria)
- liikunta (10 indikaattoria)
- kuntajohto (9 indikaattoria)

- **Toiminnan tulosta ja muutosta osoittavat tulosindikaattorit**

- Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat
- Nuorisotyöttömät
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä

- Indikaattoreiden tarkka kuvaus

[http://alueuudistus.fi/documents/1477425/3118184/Hyvinvoinnin+ja+terveyden+edist%C3%A4minen+2016+08+30.pdf/5757363a-
ea04-469c-aaee-555f0c410fa9](http://alueuudistus.fi/documents/1477425/3118184/Hyvinvoinnin+ja+terveyden+edist%C3%A4minen+2016+08+30.pdf/5757363a-
ea04-469c-aaee-555f0c410fa9)

Maakuntien Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin - Maakuntien rahoituslaki 12 §

- Kannustaa ja tukee **maakuntia**
  - kansansairauksien ehkäisyyn
  - ikääntyvän väestön toimintakyvyn edistämiseen ja tapaturmien vähentämiseen
  - syrjäytymisen ehkäisyyn, sosiaalisen hyvinvoinnin ja työllistymisen edistämiseen
- Sovelletaan ensi kerran vuonna 2023
- Maakuntien valtion rahoituksesta noin 1% (n. 170 milj.€)
  - Määräytyy maakunnan toiminnan ja toiminnan tulosten perustella
- Indikaattorit
  - Toimintaa kuvaavat indikaattorit kuvaavat maakunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimia
  - Tulosindikaattorit mittaavat maakunnan väestön hyvinvoinnin ja terveydentilan muutosta